

בס"ד. שיחת ש"פ בראשית, מבה"ח מרחשון, ה'תשי"ז.

— התוועדות א —

בלתי מוגה

א. לפני עשרים שנה, שמח"ת תרצ"ז, היתה הקביעות כמו בשנה זו, ואז התוועד הרבי בריבוי ("א סאך פאַרבראַכט"). — בכלל היו ההתוועדויות של אותה שנה באופן של גילוי.

באותה התוועדות של שמח"ת תרצ"ז, בין כל הענינים, חזר הרבי על שבעת התורות שאמר מורנו הבעש"ט בגן-עדן ביום הולדתו ח"י אלול שנת תרנ"ב.

כלומר: הרבי סיפר אז מה ששמע מאביו, כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, מה שאירע בח"י אלול תרנ"ב — שבגלל ענין מסויים, לקחו אביו, כ"ק אדמו"ר מהר"ש, להיכל הבעש"ט, והבעש"ט אמר אז תורה, וכ"ק אדנ"ע חזר על התורות ששמע שם¹.

ב. בכלל, ישנם כאלו שיש להם טענות על חסידי חב"ד: היתכן ש"לוקחים לעצמם" ("זיי נעמען אַרײן צו זיך") גם את הבעש"ט (וכן את המגיד) — הרי היו להבעש"ט כמה וכמה תלמידים, ומדוע חב"ד לוקחים אותו לעצמם?! ...

ובכן: טענה זו יש לה מקום רק בנוגע להתורות שאמר הבעש"ט בחיים חיותו בעלמא דין, שנמסרו גם לשאר תלמידי הבעש"ט, ו"נהרא נהרא ופשטי"י², אבל עכ"פ התורות שאמר הבעש"ט לאחרי הסתלקותו (בגן עדן) — נמסרו ונתגלו ע"י נשיאי חב"ד דוקא.

כלומר: אע"פ שחלק מ' התורות (ב' תורות הראשונות) נאמרו בהקהל, במעמד כל תלמידי הבעש"ט ותלמידי תלמידיהם והחסידים שלהם (כפי שסיפר הרבי), מ"מ, התגלותם למטה לא היתה ע"י שאר תלמידי הבעש"ט, אלא ע"י נשיאי חב"ד דוקא.

1) סה"ש תרצ"ז ע' 190 ואילך. וראה כתר וש"נ.

2) חולין יח, ב. וש"נ. שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סתי"ט ואילך. וראה גם ת"מ ח"ז ס"ע 194 ואילך.

ג. כ"ק³ מו"ח אדמו"ר אמר פעם, שאינו רוצה למעט ח"ו בדמותו של מישהו; רצונו רק לבאר את מעלת הענין שמדבר אודותיו. גם בהדיבור עתה אין הכוונה למעט ח"ו מישהו, אלא מדברים רק אודות המעלה של חסידות חב"ד.

ד. החילוק בין שיטת חב"ד ושיטת חסידות פולין יכול להיות רק עתה.

השיטה של חב"ד היא שכל יהודי צריך להתייגע על הבנה והשגה באלקות, ושיטת חסידות פולין היא (כידוע המאמר מהרה"ק הר"ש מקרלין ז"ל) — "וצדיק באמונתו יחי"⁴, אל תקרי יחי' אלא יחי' (החי"ת בפתח), היינו, שישנו הצדיק שמתייגע, וכל השאר, הנה בכח וע"י אמונת צדיקים שיש להם, מחי' אותם הצדיק⁵.

שתי שיטות אלו שייכות רק עתה. בנוגע לעתיד — הרי הכל מודים שאז יקויים היעוד "מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים", כך לשכל בני' תהי' הבנה והשגה באלקות, כמ"שי' "כי כולם ידעו אותי".

ה. עכשיו הוא הזמן שלפני משיח. ובמילא, כמו לכל הענינים דלעתיד צריכים לעשות הכנה וכלי לכך בזמן הגלות, וכיון שהכלי צריך להיות מעין האור והגילוי, במילא צריך להיות גם עתה מעין הענין ד"כולם ידעו אותי", שכל בני' צריכים להתייגע על הבנה והשגה באלקות.

וע"ד דאיתא בפרי עץ חיים⁸, ויש שנוהגים כן בפועל, שביום ששי טועמים מהמאכלים של שבת, כמ"שי' "טועמי' חיים זכו".

— אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר לא ראיתי הנהגה זו בגשמיות, אבל ברוחניות בודאי צריך להיות כן, לא רק ביום ששי, אלא כל השבוע. — הרי שית אלפי שנין הוי עלמא¹⁰. ונמצא, שהזמן עתה הוא יום ששי

(6) ישע"י יא, ט. וראה רמב"ם הל' תשובה ספ"ט, והל' מלכים בסופן.

(7) ירמ"י לא, לג. וראה רמב"ם הל' תשובה שם.

(8) שער השבת רפ"ג. וראה מג"א ושו"ע אדה"ז או"ח סוסר"ן. וראה גם לקו"ש ח"כ ע' 173. וש"נ.

(9) בנוסח תפלת מוסף דיום הש"ק.

(10) ר"ה לא, א. וש"נ.

(3) מכאן עד סוף שיחה זו (מלבד ס"ו) — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידית), ונדפס בלקו"ש ח"ב ס"ע 474 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

(4) חבוקק ב, ד. וראה מכות כד, א. תניא פל"ג.

(5) ראה שיחת חג הפסח תרצ"ד אות לג (לקו"ד ח"א קמא, ב).

לאחרי חצות¹¹, וא"כ בודאי צריך להיות "טועמי' חיים זכו" — לימוד החסידות בהבנה והשגה, שעיי"ז באים להענין ד"כולם ידעו אותי".

ו. רואים אנו בגשמיות שישנם נהרות קטנים, נהרות גדולים, עד לנהר הגדול, ועד להים הגדול. ורואים במוחש, שככל שהולכים ומתקרבים אל הים הגדול, נשפכים הנהרות הקטנים לתוך נהרות גדולים, והנהרות הגדולים נשפכים לתוך הנהר הכי גדול, ועד שנשפכים כולם יחד לתוך הים הגדול.

ודוגמתו ברוחניות — שככל שהולכים ומתקרבים לביאת המשיח, שאז יקויים היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים":

בתחלת זמן התגלות הבעש"ט, היו מדינות שאליהם לא הגיע גילוי החסידות — אם מפני שעדיין לא היו "כלים" לחסידות, או מפני שלא הוצרכו לכך, כפי שהי' בזמנים שלפני התגלות הבעש"ט.

ומזמן לזמן נעשית התפשטות והתרחבות תורת החסידות יותר ויותר ע"י נשיאי חב"ד, שהם עסקו בהענין ד"יפוצו מעינותיך חוצה", שגם בה"חוצה" יגיעו מעיינות הבעש"ט כשיטת חב"ד, ובפרט בדורות האחרונים עסקו הנשיאים בכך בהתפשטות ובהרחבה יתירה.

והיינו, שככל שמתקרבים לביאת המשיח, הולכים ונשפכים כל הנהרות, כל הדרכים, אל הים הגדול — תורת הבעש"ט ע"פ שיטת חב"ד¹².

וזוהי ההוראה מהתגלות שבעת התורות שאמר מורנו הבעש"ט ע"י נשיאי חב"ד — שהרי בעניני התורה הנה לא רק תוכן התורה היא הוראה, אלא גם אופן התגלותה מהוה הוראה — שגם שיטת החסידות הכללית "נשפכת" עתה יחד בשיטת חסידות חב"ד, לימוד חסידות חב"ד, מנהגי' והדרכותי'.

ז. בהזמן דעתה מוכרחים להגיע ללימוד החסידות חב"ד, מנהגי' והדרכותי'. בהזמן דעתה הענין ד"דע את אלקי אביך" הוא דבר המוכרח לא רק בשביל "ועבדהו בלב שלם"¹³, שלימות העבודה, אלא גם בשביל לימוד התורה וקיום המצוות בהידור — כפשוטו.

וראי' מוחשית לזה ראינו בתקופתנו במדינות ששם היו נסיונות גדולים על לימוד התורה וקיום המצוות, שאלו שלמדו חסידות חב"ד

(11) ראה פרדר"א פ"ז ופמ"ח: שעה של
 (12) ראה גם תו"מ ח"ט ע' 57.
 (13) דברי הימים"א כח, ט. וראה תניא קר"א קנו, ב. ובכ"מ.
 הקב"ה כו' (וראה סה"ש תש"ט ע' 331.
 (וש"נ).

והתנהגו בהנהגותי' והדרכותי', הם עברו את כל הנסיונות ונשאר שולמים בלימוד התורה וקיום המצוות.

אלו שלית ברירה — צריך להיות דחק ללימוד זה ונכנס¹⁴. ואין לך דבר העומד בפני הרצון¹⁵.

אלו שלא היתה להם עדיין קביעות ללימוד חסידות חב"ד, צריכים להתחיל ללמוד, ואלו שכבר למדו גם לפני כן — צריכים להוסיף, והוספה גדולה, הוספה גדולה ביותר, ועד שהתוספות תהי' מרובה על העיקר.

וזה יהי' הכנה וכלי ל"כמים לים מכסים", בגאולה השלימה ע"י משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

* * *

ח. מצד הענין ד"והייתם נקיים"¹⁶ — ברצוני לבאר מילתא דתמיהה. ובהקדמה:

בשנת תרצ"ה הי' כ"ק מו"ח אדמו"ר בווארשא, וגם לי נודמן להיות אז בווארשא במשך כל חודש תשרי, ורשומים אצלי כמה מנהגים מאותו זמן. ומהם¹⁷:

א) בכלל נוהגים חסידים להתפלל עם הטלית על הראש, ומכ"ש בזמני התעוררות דר"ה ויוה"כ, ובפרט בתפלת נעילה. — כן הוא המנהג אצל כל החסידים, ובפרט אצל הנשיאים. ואעפ"כ, ראיתי באותה שנה — וכן הי' בכל השנים — שתפלת "אשרי" בתחילת נעילה (עד "ובא לציון") התפלל הרבי כשהטלית על כתפיו. וזאת, למרות שהתעוררות דתפלת נעילה מתחילה כבר מאמירת "אשרי", שלכן לאמירת "אשרי" פותחין הארון ונשאר פתוח עד אחרי תפלת נעילה¹⁸, ואעפ"כ, התפלל הרבי כשהטלית אינה על ראשו¹⁹. ובזה גופא — לא כבזמנים אחרים שאף שמתפללים ללא הטלית, מ"מ, לובשים את הכובע או השטריימל,

15) ראה סה"מ תש"ג ע' 12 (ובהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א שם).

16) מטות לב, כב.

17) תו"מ — רשימת היומן ס"ע שדמ ואילך.

18) ראה ספר המנהגים חב"ד ע' 59. ע' 64 ובהערה 37 שם.

19) ראה גם סה"ש תרצ"ז ע' 163.

14) שהרי בכל ענין, ובפרט בענין התשובה ישנו הענין ד"דחק ונכנס" (ראה תניא פכ"ה. אגה"ת פי"א), ועד"ז גם בנוגע ללימוד החסידות.

עוד בזמנו של רבינו הזקן היו חסידים בעלי חושים פשוטים, ואעפ"כ, "לקחו את עצמם" ("זיי האָבן זיך גענומען") ללימוד החסידות, עד שנעשו (לא רק חסידים סתם, אלא) חסידים בעלי מעלה (מהנחה בלתי מוגה).

כדי שיהיו ב' מקיפים²⁰, ואילו תפלת אשרי דנעילה התפלל הרבי עם הכפה ("אֶרְמוֹלְקֵעַ") בלבד.

— מנהג זה לא כללתי בהמחזור, כיון שאינני יודע אם זהו מנהג השייך לרבים.

(ב) כשבת בראשית בשנה ההיא אמר לי הרבי את סדר ההפטרות שיש בהם חילוקי מנהגים, ואמר, שבנוגע להפטרה דפרשת בראשית יש נפק"מ בין שנה פשוטה לשנה מעוברת, שבשנה פשוטה מסיימים את ההפטרה ב"יגדיל תורה ויאדיר"²¹, ובשנה מעוברת מוסיפים ומסיימים ב"ואחרי לא יהי"²².

בשעה שהדפיסו את הסידור (בשנת תש"א), שהה הרבי בנאות-דשא במאריסטאון, והיתה אז שעת הכושר לשאול ולברר אודות מנהגים שונים. נוסף לכך ביקשו אז מהרבי להכניס בסידור — במקום התפלה "הנותן תשועה" עבור הקיסר ניקולאי שהיתה מודפסת בסידורים הישנים, וכיון שהשמיטה מהסידור, נשאר מקום ריק — ענין שיש בו הוראה לרבים: סדר ההפטרות שיש בהם חילוקי מנהגים.

ואז הורה הרבי לכתוב בנוגע להפטרה של פרשת בראשית, שסיומה ב"יגדיל תורה ויאדיר". וכאשר שאלתי את הרבי שפעם אמר לי שיש חילוק בין שנה פשוטה לשנה מעוברת, השיב לי, שאין זו הנהגה לרבים.

ומזה הבנתי שני ענינים: (א) שהסדר השייך לרבים הוא שמסיימים "יגדיל תורה ויאדיר" הן בשנה פשוטה והן בשנה מעוברת. (ב) שישנם כאלו שבשנה מעוברת צריכים לסיים ב"ואחרי לא יהי"²³.

ט. והנה, בנוגע להענין ד"יגדיל תורה ויאדיר" — שבדאי שייך לכולם — מצינו שני הפכים²⁴:

מחד גיסא — מצינו ש"יגדיל תורה ויאדיר" הו"ע נעלה ביותר בלימוד התורה, שכן, לגבי ענינים בתורה שאין בהם נפק"מ להלכה, איתא בגמרא²⁵ הענין ד"יגדיל תורה ויאדיר", והיינו, שזהו ענין לימוד התורה (לא בשביל לידע את המעשה אשר יעשון, אלא) לשמה, לשם התורה עצמה.

20 ראה סה"מ תרפ"ג ע' קמ. אג"ק ח"י ע' 164. (התוועדות א) תשי"ד בסופה (תו"מ ח"י ס"ע 112 ואילך).

21 ישע"י מב, כא.

22 שם מג, יו"ד.

23 ראה גם תו"מ ח"י"ג ע' 240 ואילך. וש"נ.

24 ראה גם תו"מ ח"י"ג ע' 240 ואילך. וש"נ.

25 חולין סו, ב. וש"נ.

וכבר נתבאר לעיל²⁶ בענין לימוד התורה לשמה — שבכללות יש בזה ב' אופנים: (א) לחבר תורה שלמטה בתורה שלמעלה. (ב) לחבר תורה שלמעלה בהקב"ה, והיינו, שע"י לימוד התורה לשמה ממשיכים נשמות ישראל תוספת אור בתורה.

והענין בזה — שנש"י הם למעלה מהתורה, והיינו, שבכל המדרגות, היכן שרק מוזכרים נש"י ותורה, הנה הנשמות הם למעלה מהתורה:

תורה — היא בחי' חכמה, ואילו נשמות — מושרשות בבחי' התענוג. וגם כפי שהתורה היא בבחי' א"ק, הרי היא בחי' חכמה דא"ק, שזהו חיצוניות א"ק, ואילו נש"י הם בבחי' פנימיות א"ק, ועד לבחי' עתיק שלעילא מגולגלתא דא"ק.

ואף שפנימיות אבא הוא פנימיות עתיק, וא"כ, גם החכמה (תורה) נמצאת בבחי' התענוג — הרי זה רק כפי שהחכמה נמצאת בבחי' התענוג, והיינו, שאין זה עצמות התענוג הפשוט, אלא תענוג מאיזה דבר, תענוג מהחכמה (אלא שהחכמה כמו שהיא בהתענוג אינה בבחי' מציאות, אבל אעפ"כ הרי זה תענוג מאיזה דבר), משא"כ נשמות שהם מושרשות בבחי' התענוג הפשוט, תענוג מצד עצמו.

ואפילו לפני הצמצום הרי הנשמות הם בעומק יותר מהתורה — שהרי לפני הצמצום גופא ישנם כמה מדרגות: יחיד, אחד וקדמון, וכמדובר לעיל²⁶ שישנו הענין דהשערה בכח, ולמעלה יותר — עליית הרצון, והאור שקודם עליית הרצון, שזוהי המשכה כללית, ובחי' עתיק היא למעלה גם מהמשכה כללית, והו"ע העתקת העצמות שנותנת אפשרות שיוכל להיות לאח"ז מקור למקור לעולמות; ואילו נשמות ישראל מושרשות בעומק יותר מבחי' עתיק הנ"ל, והיינו, שהם מושרשים בבחי' אור ושם הכלול בעצמותו.

וזהו ענין לימוד התורה לשמה באופן היותר נעלה — שנש"י ממשיכים בתורה מבחי' אור ושם הכלול בעצמותו:

הענין ד"יגדיל תורה ויאדיר" קאי על דרגת התורה שלמעלה מענין ההלכות, כנ"ל.

ובענין ההלכות נתבאר בארוכה במאמרי הקיץ²⁷ שישנו ענין ההלכות

שלח פ"ב ואילך; ד"ה כרע שכב כארי די"ב תמוז פ"ד ואילך (תו"מ חט"ז ע' 319 ואילך; ח"ז ע' 5 ואילך; ע' 37 ואילך).

26) ד"ה תורה צוה דיום שמח"ת פ"ב ואילך (לעיל ע' 87 ואילך). וש"נ.
27) ד"ה איהו וחיוהי דיום ב' דחה"ש פ"ג ואילך; ד"ה ראשית עריסותיכם דש"פ

כפי שהוא בעוה"ז, בגן-עדן, ועד בעולם האצילות — שההלכה שבאצילות היא בענין השמות.

וכיון שהענין ד"יגדיל תורה ויאדיר" הוא למעלה מענין ההלכות, נמצא, שזהו"ע של תוספת אור על בחי' התורה שבאצילות, כולל גם אצילות דכללות, והיינו, שאפילו בתורה כמו שהיא באצילות דכללות, שזהו לפני הצמצום — נעשה תוספת אור ע"י הנשמות, שהו"ע המשכת בחי' אור ושם הכלול בעצמותו.

י. ולאידך גיסא — מצינו את הלשון "יגדיל תורה ויאדיר" לגבי לימוד התורה של תינוקות של בית רבן, שזהו האופן היותר פשוט בלימוד התורה:

אף שהשגת גבול הוא א' הענינים החמורים, שלכן נמנה בין י"א האוררים שבפ' תבוא²⁸ — הרי בנוגע ללימוד תינוקות של בית רבן לא שייך השגת גבול, כדאיתא בגמרא²⁹ ש"במקרי דרדקי לא מצי מעכב (לבר מבואה מללמד גם הוא התינוקות) .. קנאת סופרים תרבה חכמה". והרמב"ם³⁰ הביא על דין זה: "שנאמר ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר".

ונמצא, שהענין ד"יגדיל תורה ויאדיר" כולל שני הפכים: האופן היותר נעלה בלימוד התורה, והאופן היותר פשוט בלימוד התורה.

יא. והענין בזה — שגם באופן היותר פשוט שבלמוד התורה ישנו כל הענין דתורה לשמה באופן היותר נעלה, עד להמשכה בתורה מבחי' אור ושם הכלול בעצמותו!

וזהו משנת"ל²⁶ במ"ש³¹ "תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב", שעל זה דרשו חז"ל³² "א"ת מורשה אלא מאורסה", היינו, שנש"י הם בבחי' משפיע תורה — שענין זה ישנו לא רק במדריגת "ישראל", אלא גם במדריגת "יעקב" ("מורשה קהלת יעקב"), היינו, שכל ענין זה ישנו גם אצל אנשים פשוטים.

וטעם הדבר — כמשנת"ל שגם בבחי' היותר אחרונה שבנשמה ישנם כל המדריגות, כפי שאומר כל אחד מישראל: "נשמה שנתת בי טהורה היא".

(31) ברכה לג, ד.
(32) ברכות נו, א. וש"נ.

(28) כז, יז. וראה גם רד"ק עמוס א, יג.
(29) ב"ב כא, סע"ב ואילך (ובפרש"י).
(30) ה' ת"ת ספ"ב.

וזוהו גם הפתגם שמסר כ"ק מו"ח אדמו"ר³³ בשם רבינו הזקן, שאנשים פשוטים, ע"י הפשיטות שלהם, מגיעים הם בפשיטות העצמות — דלכאורה, לשם מה הוצרך להוסיף "פשיטות העצמות", הרי מעצמו מובן ששם הוא באופן של פשיטות? אך הענין הוא, שגם לפני הצמצום ישנם כמה מדריגות: יחיד אחד וקדמון (כנ"ל), ולכן מוסיף ומדגיש שאנשים פשוטים מגיעים ב"פשיטות העצמות", היינו, בחי' אור ושם הכלול בעצמותו.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א הורה שימכרו עתה את ה"עליות" וכו' השייכות לבית-הכנסת³⁴, באמרו, שדובר עתה אודות "מפטיר", והרי "דרשינן סמוכין"³⁵].

* * *

יב. הרבי³⁶, כ"ק מו"ח אדמו"ר, אמר פעם, ש"בראשית" היא סדרה גדולה, ופירש: מהי סדרה גדולה? — בפשטות, שפרשת בראשית כוללת בתוכה משך זמן של יותר מחמש עשרה מאות שנה. אף סדרה אינה כוללת משך שנים רב כל כך³⁷.

על פי החשבון — הרי כל הסדרות יחד אינם כוללים זמן רב כל כך, שהרי סיום החומש הוא בשנת ב' אלפים תפ"ח, ונמצא, שכל הסדרות יחד אינם כוללים זמן רב כל כך כמו פרשת בראשית בפני עצמה.

יג. הענין בזה ברוחניות:

ידוע הפתגם³⁸, שכפי שנעמדים בשבת בראשית, כך נמשך כל השנה ("ווי מען שטעלט זיך אַוועק אין שבת בראשית, אַזוי גייט עס אַ גאַנץ יאָר"). וכאשר נעמדים בשבת בראשית בהתרחבות, אזי ישנה הרחבה כל השנה בכל הענינים, הן ברוחניות והן בגשמיות. רוחניות וגשמיות בחיי נפש האלקית — הם תורה ומצוות. מצוות

---

33) ראה סה"ש תש"ו ע' 3. וש"נ.
 34) כשהגבאי הכריז על מכירת "הגבהה"
 דשנת תשי"ז, תיקנו כ"ק אדמו"ר שליט"א
 ואמר: דשנת ת"ש טו"ב.
 35) ברכות יו"ד, א. וש"נ.
 36) מכאן עד סוסי"ח הוגה ע"י כ"ק
 אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפס בלקו"ש
 ח"ב ע' 450 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד
 איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי
 מוגה.
 37) ראה שיחת ש"פ בראשית תש"ג.
 וראה גם שיחת ש"פ בראשית תשי"ב ס"ב
 (תו"מ ח"ד ריש ע' 110). תשל"ו (שיחות-
 קודש ח"א ריש ע' 150). תשד"מ (התוועדויות
 ח"א ע' 362). שיחת יום שמח"ת תשל"ט
 (שיחות-קודש ח"א ריש ע' 158).
 38) ראה שיחת ש"פ בראשית דאשתקד
 ס"ח ואילך (תו"מ חט"ו ע' 193 ואילך). וש"נ.

לגבי תורה הם גשמיות לגבי רוחניות³⁹. תורה ענינה הבנה והשגה — רוחניות. ומצוות הם מלובשים בדברים גשמיים — גשמיות.

ולא רק מצוות מעשיות, אלא אפילו מצוות דחובת הלבבות גם הם ענין של גשמיות — לגבי תורה, שהרי גם מצוות דחובת הלבבות צריכות להיות נרגש בבשר הלב הגשמי, כמבואר באריכות בכמה מאמרי דא"ח⁴⁰. ויש גם גשמיות כפשוטו — אידישע גשמיות, גשמיות שכל יהודי צריך על פי תורה.

יד. ועל כל זה אומרים, שכפי שנעמדים בשבת בראשית, כך נמשך כל השנה, הן ברוחניות והן בגשמיות, דהיינו, בלימוד התורה, בקיום המצוות, ובגשמיות כפשוטו.

והטעם לזה — לפי שבראשית היא סדרה גדולה, היא כוללת בתוכה משך של כמה וכמה שנים. היא כוללת בתוכה כל סדר השתלשלות. ולכן ההנהגה בשבת בראשית נוגעת לכל השנה.

טו. הרמז לכך ששבת בראשית כוללת בתוכה כל סדר השתלשלות הוא — שבסדרה זו נימנו עשר דורות, מאדם הראשון עד "ונח מצא חן בעיני הוי'"⁴¹, והרי מספר עשר הוא מספר כללי, שכולל בתוכו הכל⁴².

ובכ"מ) אודות אחד הצדיקים הגדולים, שהי' שמן בגשמיות מהתענוג בעניית איש"ר. וכן הוא באהבה ויראה — שכשם שאהבה לדבר גשמי פועלת שהלב מתרחב ופועם בחזק יותר, כמו כן צריך להיות גם באהבה רוחנית. וכשם שיראה מדבר גשמי פועלת כיוון בבשר הלב הגשמי, כמו כן צריך להיות גם בעבודת היראה, שצריכה לפעול כיוון בבשר הלב הגשמי.

וכידוע הסיפור אודות רבינו הזקן, שבעמדו פעם כתפלת ראש-השנה והוצרך לומר "ובכן תן פתח", אמר: פח... פח... פח... ולא הי' יכול להשלים תיבת "פחדך" מפני גודל היראה והפחד:

ואף שאין אנו יכולים להידמות לאופן העבודה של רבינו הזקן, מ"מ, יש ללמוד מזה שעכ"פ מעין זה צריך להיות גם אצלנו (מהנחה בלתי מוגה).

(41) סוף פרשתנו.
(42) ראה ברייתא מעשה תורה אות יו"ד.

39) והענין בשרשו: תורה ומצוות הם אור וכלי, כמ"ש (משלי ו, כג) "כי נר מצוה ותורה אור", היינו, שמצוה ענינה כלי — נר, ותורה ענינה אור. וידוע בענין אורות וכלים, שהכלים הם בבחי' עביות וגשם לגבי האורות, שהרי מהתעבות האורות נעשו הכלים (ע"ח שמ"ז פ"א. ועוד). והיינו, שאע"פ שגם הכלים הם אלקות, מ"מ, לגבי האורות הרי הם בחי' גשם. וכן הוא בנוגע לתורה ומצוות — שאע"פ שגם המצוות הם ענין של רוחניות, מ"מ, לגבי התורה הרי זה בחי' גשמיות (מהנחה בלתי מוגה).

40) ובפרטיות יותר (ראה תו"מ ח"ב ע' 89. וש"ו): כשם שתענוג בדבר גשמי פועל שמנונית בגוף, כמ"ש (משלי טו, ל. וראה גיטין נו, ב) "שמועה טובה תדשן עצם", כמו כן צריך גם תענוג רוחני לפעול שמנונית בבשר הגוף הגשמי, וכידוע הסיפור ("היום יום" טו תמוז.

וכן הוא גם בענין הספירות, שבהם נברא העולם — שישנם עשר ספירות, וכמ"ש בספר יצירה⁴³ עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר. מספר עשר דוקא כולל בתוכו כל סדר השתלשלות⁴⁴.

ולכן גם בגשמיות יש בכל דבר עשר ענינים. גם ע"פ חקירה אומרים חוקרים שבכל דבר יש תשע מקרים עם העצם, שהעצם נושא כל המקרים⁴⁵.

טז. וכן מבואר בחסידות⁴⁶, שבכל דבר ישנו אורך, רוחב ועומק (גובה), וכל אחד מהם יש לו ראש תוך סוף, שהם תשע, וישנו העצם שהוא כולל בתוכו את הכל.

וכן הוא בכללות משך הזמן, שכל ענין נקבע במספר עשר. וכדאיתא⁴⁷ שישנם עשר פרות אדומות, אחת שעשה משה, ועוד שמונה, והעשירית תהי' בימות המשיח.

יז. כמו כן בענין השירה איתא בתרגום⁴⁸ שהשירה הראשונה אמר אדם הראשון, ומונה עוד שמונה, והעשירית תהי' בביאת המשיח. וזהו גם הענין ד"שירו להוי' שיר חדש"⁴⁹, דקאי על לעתיד לבוא, שלכן נאמר "שיר" לשון זכר⁵⁰.

וכן גם בענין הרעב, איתא במדרש⁵¹ שהרעב הראשון הי' בימי אדם הראשון, ומונה עוד שמונה, והרעב העשירי יהי' בביאת המשיח, אלא שהרעב ההוא יהי' "לא⁵² רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דברי הוי"⁵³.

48) שה"ש א, א. וראה מכילתא בשלח טו, א. תנחומא שם יו"ד. ועוד.

49) תהלים צ"ח, א. ועוד.

50) מכילתא שם. הובאה בתוד"ה ה"ג ונאמר — פסחים קטז, ב.

51) ב"ר פכ"ה, ג. פס"ד, ב.

52) עמוס ח, יא.

53) והענין בזה:

לעתיד לבוא יהי' אמיתית הצמאון לאלקות, באופן ד"מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כלה שארי ולבבתי" (תהלים עג, כה-ו) לעצמות ומחות.

— בזמן הזה לא יכול להיות צמאון כזה לאלקות, כיון שאין אפשרות לרוות את גודל הצמאון, ו"אין הקב"ה בא בטרוניא עם

43) פ"א מ"ד. ולהעיר מזח"ב קפו, ב. פרדס ש"א פ"ו.

44) כידוע בנוגע לעשר ספירות שישנם בכל ד' העולמות, שאין זה באופן שבכל עולם ישנם עשר ספירות שונות, דא"כ, היו צריכים להיות ארבעים ספירות, וכיון שישנם רק עשר ספירות, עכצ"ל, שאותם עשר ספירות ישנם בכל עולם, אלא שהם מאירים בכל עולם לפי הלבושים שלו (מהנחה בלתי מוגה).

45) ראה ספר מלות ההגיון להרמב"ם שער יו"ד.

46) ראה לקו"ש ח"ל ע' 2. וש"נ.

47) ילקוט ראובני חוקת (וראה לקו"ש כ"ח ע' 131. וש"נ).

יח. וכשם שבכל הענינים שבמספר עשר יהי העשירי לעתיד, כן הוא גם בהמנין שבפרשת בראשית שנימנו העשרה דורות מאדם הראשון עד "ונח מצא חן בעיני הוי'" — שתכלית הענין ד"מצא חן בעיני הוי'" יהי לעתיד⁵⁴.

וזהו הרמז ששבת בראשית כולל בתוכו כל סדר ההשתלשלות, מתחלת ההשתלשלות עד גמר ההשתלשלות, כאשר תושלם תכלית הכוונה להיות לו יתברך דירה בתחתונים⁵⁵ — הנה כל זה כלול בשבת בראשית.

ומה שקורין "ונח מצא חן בעיני ה'" לפני זה וגם בזמן הגלות — הרי זה הוראה שכבר עכשיו צריכים לעשות כלי להגילויים דלעתיד, והיינו ע"י לימוד החסידות, וכידוע באגרת הבעש"ט⁵⁶.

וכאשר נעמדים שבת בראשית בהרחבה בכל האמור, הרי זה ממשך הרחבה על כל השנה, עד שעושים את העולם דירה לו יתברך — מרחב העצמי.

*

יט. בענין ה"חן" גופא — "ונח מצא חן בעיני ה'", "נח" אותיות "חן" — ישנם ב' מדריגות, כמ"ש⁵⁷ "אלה תולדות נח נח", ב' פעמים, דהיינו, נייחא דלעילא ונייחא לתתא⁵⁸.

וזהו גם תוכן בקשת משה רבינו "הודיעני נא את דרכך למען אמצא חן בעיניך"⁵⁹ — ומקשים על זה⁶⁰: היתכן ש"חסיד" יבקש "חן" — הרי "חן" ענינו אתערותא דלעילא, והכוונה היא שתהי' עבודה בכח עצמו דוקא? אך הענין הוא⁶⁰ — שאתערותא דלעילא כשלעצמה הו"ע שנאמר עליו⁶¹ "שקר החן", משא"כ אתעדל"ע שבאה לאחרי האתעדל"ע שע"י אתעדל"ת, הרי זה ענין של מעלה, ועל זה ביקש משה רבינו.

56 ראה חתר שם טוב בתחלתו. הביאור ע"פ חסידות — ראה לקו"ד ח"ב רפו, ב ואילך. סה"ש תר"ץ ע' 84 ואילך. וש"נ.

57 ר"פ נח.

58 ראה ב"ר פ"ל, ה. זח"א שם.

59 תשא לג, יג.

60 ראה ד"ה ועתה אם נא מצאתי חן

בעיניך תרע"ח (סה"מ תרע"ח ס"ע ריא ואילך), תש"ה (סה"מ תש"ה ס"ע 50 ואילך).

61 משלי לא, ל.

בריותיו" (ע"ז ג, סע"א); אבל לעתיד לבוא יוכלו מיד לרוות את הצמאון — כיון שאז תהי' התגלות העצמות ללא לבושים, כמ"ש (ישעי' ל, כ. וראה תניא פל"ו) "ולא יכנף עוד מוריך" (מהנחה בלתי מוגה).

54 ראה זח"א נח, ב: נייחא לעלמא דאתי.

55 ראה תנחומא בחוקתי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדבר פ"ג, ו. תניא רפל"ו. ובכ"מ.

והנה, באותה שעה לא נתמלאה בקשתו, אלא נאמר לו⁶² "וראית את אחורי ופני לא יראו"; אבל אעפ"כ, כיון שכאשר רועה ישראל מבקש בקשה נותנים לו כל מה דשאל — הרי בודאי תתמלא בקשתו, אלא שזה יהי' לעתיד לבוא, שהרי משה רבינו הוא "גואל ראשון" וגם "גואל אחרון"⁶³.

ובנוגע למדריגת ה"חן" דלעתיד לבוא נאמר בס"פ בראשית "ונח מצא חן בעיני ה'" — כיון שבפרשת בראשית כלול כל סדר ההשתלשלות, כולל גם הגילויים דלעתיד לבוא.

כ. והנה, גילוי ה"חן" דלעתיד לבוא הוא בעוה"ז דוקא, כמובן מהמבואר בתניא⁶⁴ ש"תכלית השתלשלות העולמות .. אינו בשביל עולמות העליונים, הואיל ולהם ירידה מאור פניו ית', אלא התכלית הוא עוה"ז התחתון כו", ולכן דוקא בעוה"ז ינתן שלימות ה"חן" לעתיד לבוא.

וזהו גם מ"ש⁶⁵ "מצא חן במדבר" — שדוקא "במדבר", מקום של "נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין מים"⁶⁶, מתגלה ענין ה"חן".

ופסוק זה אומרים בראש-השנה⁶⁷ — דכיון שהעבודה דראש-השנה היא מצד עצם הנשמה, אזי נרגש הצמאון בה"מדבר אשר אין מים", "אין מים אלא תורה"⁶⁸, והיינו, שאמירת פסוקי התורה בראש-השנה מגלה את מעלת נשמות ישראל והצמאון שלהם, שזהו"ע "מצא חן במדבר".

וגמר ההמשכה היא בתפלת נעילה, שאז "ישראל ומלכא בלחודוהי"⁶⁹, ואז מוותרים ונותנים הכל ("דעמולט גיט מען אַלץ נאָך"), ובשמיני-עצרת ושבת בראשית הרי זה נמשך על כל השנה כולה.

והיינו, שהולכים לקראת הענין ד"נח מצא חן בעיני ה'", אשר, ההכנה לזה הוא לימוד החסידות, שעיי"ז באים להגילוי ד"מצא חן" לעתיד לבוא, במהרה בימינו.

66) עקב ח, טו.	62) תשא לג, כג.
67) בהפטרה דיום ב' דר"ה.	63) ראה שמו"ר פ"ב, ד"ו. זח"א רנג, א.
68) ב"ק יז, א. וש"נ.	שעה"פ פ' יוחי מט, יו"ד. תו"א ר"פ משפטים.
69) ראה זחר ח"א סד, א"ב. רח, ב. ח"ג לב, א. קד, ב.	64) שם.
	65) ירמי' לא, א.